

s így az egységes iskolát elvben visszautasították. Korodi közli is dolgozata II. pontjában a császári conferentia egyes tagjainak nyilatkozatait az egységes középiskola ellen, s különösen Uhlignak, az egységes középiskola e kiváló ellenfelének, nézeteit ismerteti részletesebben. Sajnálattal constatálja végre az értekezés III. pontja, hogy a tavalyi budapesti enquete, mely 1892. februárius havában a közoktatásügyi miniszter elnöklete mellett tanácskozott e fontos kérdéstről, más eredményre jutott, mint a berlini conferentia. Közli ez enquete egyes tagjainak kiválóbb nyilatkozatait is, így Eötvös Loránd báró, Medveczky, Kármán és Rombauer urak nézeteit és ismerteti az enquete eredményét. Végül még különböző német pädagogusoknak kijelentéseit idézgetve, határozott állást foglal az egységes középiskola ellen, és egyáltalában feleslegesnek, sőt károsnak tartja a csak 10 évvel ezelőtt organisált középiskola újjászervezését, s csak belső megerősödését mondja szükségesnek. A szerzőjének benső meggyőződéséről tanuskodó értekezéshez még egy függelék is van csatolva, melyben a porosz, norvég és magyar középiskolák tanterveinek óraszámjai vannak összeállítva.

10. *Az ábrázoló geometria helye az egységes középiskolában.* Irta Kovaliczky Antal. (Debreczeni főreáliskola.) E rövidke értekezés annak szükségességét sürgeti, hogy a Monge tudományát bevigyük a jövőendő egységes középiskolába is. A projectiótan alapos tanítása nélkül nem képzelheti a földrajz (fokhálózatok), a stereometria stb. sikeres tanítását. Hogy az ábrázoló geometria a növendékek térszemléletére vagy, mint a szerző mondja, megfigyelőtehetségére fejlesztőleg hat, az természetes; a mit pedig a szerző kissé elavult psychologia értelmében így fejez ki: «a lélek három ereje, az ismerés, az érzés, az akarás folytonos munkaságban van», az minden disciplinára nézve áll, ha methodice helyesen kezelik. Végül megjegyzi, hogy az ábrázoló geometria feladványaihoz a mindennapi életből vehetjük a tárgyakat, a mi által — úgy hiszi — emelhetjük a tanulóknban a tárgy iránti érdeklődést. Annak fejtegetésébe nem bocsátkozik, hogy az ábrázoló geometriát minő terjedelemben, a projectionemek minő egymásutánja, illetőleg minő csoportosítása mellett, s minő czállal tanítsa az egységes középiskola.

A paedagogia és tanügy történetébe vágnak a következő dolgozatok:

1. *Comenius Ámos János emlékezete.* Irta Halmy Gyula. (Miskolczi ev. ref. főgymn.)

20 2. *Comenius.* Irta Ebenspanger János. (A felső-lövői ág. hitv. ev. nyilvános tanintézet értesítője.)

3. *Emlékbeszéd (Comeniusról).* Irta Szakács Mózes. (Székelyudvarhelyi collegium.)

Mind a három dolgozat a múlt évi márczius végén az illető inté-

zetekben rendezett ünnepélyeken elmondott emlékbeszédeknek a reproductiója. A dolgozatok egyike sem tartalmaz sem Comenius életkörülményeire, sem pædagogiai munkásságára vagy annak megítélésére nézve valami újat az általánosan ismertekhez képest. A legkisebbik s egyszerűsmind legsoványabbik e három művecske közül Szakácsé. Ebenspanger és Halmy dolgozatai eléggé részletesen adják elő a legfontosabb tudni valókat. Amaz inkább Comenius irodalmi munkásságának méltatására törekszik s némi ügyességgel csoportosítja is munkáit, míg Halmy emlékbeszéde egyenlő tekintettel van Comenius életére és munkásságára és azáltal igyekszik előadását érdekesebbé tenni, hogy helyenként egybeveti Comenius eszméit a nevelés mai állapotával, de ezen összehasonlítások nem nagyon sikerültek. — Ebenspanger dolgozata közli még a «Monatschrift der Comeniusgesellschaft» 1. száma nyomán Comenius nagyszámú munkáinak teljes jegyzékét.

4. Középiskoláink szervezése Mária Terézia királynő által 1776-ban és azok további fejlődése. Irta Csáka Károly (Zsolnai k. kath. gymnasium). E dolgozat, mely IV. folytatása egy már az 1887/8. évi értesítőben megkezdett értekezésnek, kétségkívül legszorgalmasabb s — habozás nélkül kijelenthetjük — legértékesebb terméke ez idei középiskolai programirodalmunknak. A szerző egybeállítja a zsolnai gymnasiumban található helytartótanácsbeli rendeletek alapján a katolikus középiskoláknak 1776—1848-iki történetét, ismerteti a Mária Terézia-féle 1777-iki és a Ferencz király alatt kibocsátott 1806-iki Ratio Educationist (az előttünk fekvő részben különösen az utóbbit) s a belőlük folyt rendeleteket, valamint a hozzájuk füződő gyakorlatot is. Az ismertetett régi állapotokat igyekszik (nagyobbára a vonal alatt levő jegyzetekben) a jelennel való parallellák által megvilágítani, még pedig elég józanul és a mai reformgondolatokkal telt légkörben jól eső, bár sokszor túlzott conservativismussal. Jelen referáló czikk szűk kerete korántsem engedi, hogy a rendkívül tanulságos, 150 lapra terjedő dolgozat tartalmát még csak kivonatosan is reproducáljuk, s így nem tehetünk egyebet, mint hogy a gazdag tartalom jelzése kedvéért ide iktassuk a munka fejezeteinek címzeit. A munkának a jelen évi értesítőben levő része két szakaszra oszlik; az első ily czímmel: «Az 1848-iki középiskola», közli különösen az 1806-iki Ratio Educationis tartalmát s a nyomában járt rendeleteket; a második, melynek címe «A Ratio Educationis a gyakorlatban», mind a két Ratióból folyt iskolaállapotokat igyekszik vázolni. Az első szakasz (az 1848 előtti középiskola) a következő fejezetekre oszlik: Az 1848 előtti középiskola. A vallástan ellenőrzése. A nem katolikus vallású tanulók állása a királyi intézetekben. A magyar nyelvnek mint tantárgynak története. Egyéb tantárgyak. Scholæ grammaticæ latinæ. Ennek tanterve. Scholæ Litterarum Humaniorum. Ennek tanterve. Stu-